

Datum

21 november 2024

Onderwerp

VNG-inbreng NO MIRT 25 november

Geachte woordvoerders mobiliteit,

U heeft volgende week maandag 25 november het Notaoverleg Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT).

De VNG heeft voor dit jaarlijkse terugkerende overleg nog nooit een inbreng geleverd. Als vereniging hebben wij namelijk geen mening over de verdeling van budgetten over projecten in de infrastructuur in de regio.

Dit keer is het anders omdat gemeenten financieel het water aan de lippen staat en dit grote gevolgen heeft voor de lokale infrastructuur waar nu geen aandacht voor is vanuit het rijk. Voor het Notaoverleg willen we u ook een aantal punten meegeven rondom bereikbaarheid vanuit gemeentelijk perspectief. Hieronder gaan we in op drie punten:

1. De financiële tekorten van gemeenten bij de lokale infrastructuur, investeer ook daar;
2. Implementeer de bereikbaarheidsdoelen;
3. Help gemeenten in het MIRT proces.

Investeer ook in bestaande gemeentelijke infrastructuur

Gemeenten hebben onvoldoende financiële middelen om de bereikbaarheid in stand te houden. Naast nieuwe projecten is er een grote onderhoudsopgave waar gemeenten geen geld voor hebben. Ook het kabinet spreekt over de grootste instandhoudingsopgave ooit. Voor de instandhouding van rijksinfrastructuur op basiskwaliteitsniveau wordt € 1 miljard extra uitgetrokken tot 2030. Er is echter geen extra geld gereserveerd voor het beheer en onderhoud van gemeentelijke infrastructuur, dat ongeveer 80% van het totale areaal beslaat.

- De VNG roept u op om bij de minister aan te dringen om samen met ons tot oplossingen te komen voor de infrastructuur die door andere overheden dan het rijk worden beheerd. Het landelijke prognoserapport van TNO laat zien dat de jaarlijkse kosten voor vervanging en renovatie van infrastructuur de komende decennia nog verder blijven stijgen: van € 1,1 miljard in 2021, naar € 2,4 miljard in 2024, naar uiteindelijk € 3,7 miljard per jaar. Gemeenten staan liefst voor circa 55% van de kostenopgave, terwijl de gemeentelijke financiën al zwaar onder druk staan. Het uitblijven van investeringen in gemeentelijke

infrastructuur zal op termijn gaan zorgen voor uitval van wegen of zelfs het verwijderen van bruggen omdat de onderhoudskosten te hoog zijn. De bereikbaarheid van voorzieningen staat daarmee onder druk.

- Momenteel is het MIRT nog te veel gefocust op traditioneel het aanleggen van nieuwe infrastructuur. Houdt binnen het MIRT rekening met de problematiek rond bestaande infrastructuur.

Bereikbaarheid regio's heel Nederland onder druk

Voor de ontsluiting van nieuwe woningen wordt €500 miljoen per jaar voor vijf jaar vrijgemaakt (€ 2,5 mrd. in totaal). Er wordt erkend dat regio's te maken hebben met afnemende bereikbaarheid. De rapporten 'Elke Regio Telt' en 'Toegang voor iedereen?' laten dat ondubbelzinnig zien. Onduidelijk blijft echter onduidelijk hoe de minister daarmee aan de slag wil. Als oplossingsrichting wordt wel benoemd dat bereikbaarheid een plek moet krijgen in regiodeals en gebiedsontwikkelingen. Er zijn echter geen extra middelen vrijgemaakt voor de bereikbaarheid van bestaande woningen of regio's. Om regio's bereikbaar te houden hebben we alle modaliteiten nodig. Lopen, fiets, OV, auto en deelmobiliteit moeten integraal beschouwd worden en de inzet op elkaar afgestemd.

Implementeer de bereikbaarheidsdoelen

Het ministerie is al geruime tijd bezig met de Mobiliteitsvisie 2050 en de uitwerking van Bereikbaarheidsdoelen. Gemeenten hebben veel vertrouwen in de ingezette koers. Het werken met bereikbaarheidsdoelen geeft inzicht in hoe de bereikbaarheid in Nederland verdeeld is, en waar de grootste opgaven liggen zodat we onze schaarse middelen (mensen, geld, stikstofruimte) zo effectief en efficiënt mogelijk kunnen inzetten.

Betrek gemeenten goed in het MIRT-proces

We vragen aandacht voor de volgende verbeterpunten rond het MIRT-proces in algemene zin.

- Geef de 'R' van Ruimte een meer prominente plek in het MIRT-proces.
De wereld is complex en mobiliteit/bereikbaarheid is onderdeel van een veelvoud aan opgaven, denk aan mobiliteit in relatie tot wonen, ruimtelijke ordening (verstedelijking), klimaat, energie (pMIEK, de tegenhanger op energieprojecten) en economie. Het MIRT dient deze grote opgaven meer centraal te stellen en vanuit de opgaven te redeneren wat nodig is richting concrete projecten en financiering. RO-beleid wordt steeds meer leidend en onderdeel van de afwegingen in MIRT.
 - Kan de MIRT afweegsystematiek wellicht worden uitgebreid of aangepast, zodat over meerdere departementen heen keuzes kunnen worden gemaakt met schaarse middelen (afwegingen op basis van de best bestede euro)?
- Borg een betere positie van gemeenten in het MIRT-proces.
Het MIRT-proces is voor veel gemeenten nog een black box. Met name voor kleinere gemeenten is het lastig om goed aangehaakt te zijn in het MIRT. Zet in om ook het geluid van kleinere gemeenten een plek te geven richting de MIRT-gesprekken.

- Benut de kracht van de regio.
Elke regio telt en verdient aandacht in het MIRT. Momenteel zien we grote regionale verschillen en lijkt het huidige MIRT-proces (met de focus op kosteneffectiviteit bij projecten) juist grotere regionale verschillen in de hand te werken. Benut de kracht van iedere regio richting het MIRT.

Versoepel de MIRT-spelregels.

We pleiten reeds enkele jaren voor het versoepelen van de huidige MIRT-spelregels voor decentrale overheden, zoals het werken met hoge drempelbedragen, zicht op financiering en hoge verantwoordingsdruk. Hierdoor blijven momenteel veel belangrijke en kansrijke projecten achterwege.